

Bilaga 3. Leaderområdenas arbete med integration och mångfald.

Sammanfattning av enkätsvaren

Av de 63 Leaderområdena har vi fått svar från 29 på vår enkät. Flera områden engagerar sig mycket i dessa frågor och många lärdomar finns att dra av deras erfarenhet.

Strategier, LAG och paraplyprojekt

Flera synpunkter handlar om hur man arbetar internt i LAG och inom Leaderområdet:

- Medan vissa områden ser det som viktigt att vara tydlig i strategin, menar andra att allt ska komma underifrån och då ska strategin inte ge pekpinna.
- Ett fåtal områden har någon med utomeuropeisk bakgrund med i LAG. Vissa har inskrivet i sina stadgar att sådana representanter ska finnas i LAG.
- Personal med bakgrund som invandrare förekommer inom Leader, men är mycket ovanligt. Ett område konstaterar att just därför att man har en sådan person anställd, är det mycket lättare att arbeta med integration.
- Det är viktigt att utbilda LAG så att de förstår vikten av att arbeta med mångfald.
- Skicka valberedningen på utbildning om mångfald och lär dem hur man får kontakt med invandrade svenskar.
- Leader kan ge synergieffekter mycket mer än vad som nu har skett.
- Några områden arbetar med paraplyprojekt om integration och har goda erfarenheter.
- Man kan inte rekommendera någon som inte är erfaren med projekt och kan svenska bra att söka. Antingen får man söka samverkan med dem som är duktiga på att driva projekt eller skapa egna paraplyprojekt.

Ett intressant exempel finns från Leader Folkungaland, Leader Gränslandet och Leader Sommenbygd, som har beslutat att genomföra ett paraplyprojekt, ”Ny på landet”, med fokus på integration. Samverkansprojektet är tvåårigt och syftar till att öka kunskap och visa utrikesfödda möjliga vägar med att arbeta, bo och leva på landsbygden. Projektledaren kommer från ett utomeuropeiskt land och projektet handlar om att ge den grundläggande och praktiska informationen om landsbygden som saknas inom etniska grupper.

Projektets ledare Jeanette Unér konstaterar att man ”söker samarbete med 5 föreningar med anknytning till landsbygden och 5 etniska grupper/föreningar som ska samarbeta och utföra tre aktiviteter: Bo plattform, Nosa På Landsbygden och Vi Vänder På Steken. Vi har fått en otrolig positiv respons från de etniska föreningarna. Tyvärr går det väldigt seg bland föreningarna på landsbygden. Jag är dock positiv och är övertygad om att hittar vi bara några stycken som ställer upp kommer de bli ett mycket bra föredöme för andra.”

Projektet har olika plattformar. Boplattformen kommer att ge svar på grundläggande delar i hur man går tillväga för att skaffa ett boende på landsbygden och visa olika boendeformer, prisskillnader gentemot tätort och förklara olika termer och begrepp. Boplattformen går ut på att Landsortsföreningen bjuder in en etnisk förening till sin hembygd. Temat för aktiviteten är

att visa olika boende former på landsbygden (eventuellt lediga lokaler för föreningsaktivitet eller verksamhet) och bör svara på exempelvis nedanstående eller liknande frågor:

- Hur är livet på landet? Vilka är för och nackdelar?
- Hur fungerar det med skola och barnomsorg?
- Hur fungerar kommunikationen i området speciellt vintertid?
- Finns det bredband?
- Vad finns det för service i närområde?
- Vad finns det för fritidssysselsättning?

Plattformen ”Nosa På Landsbygden” handlar om att upptäcka och visa livet på landet genom resor eller aktiviteter riktade till olika grupper som kvinnor, familj eller ungdom. Det är upp till samordnande landsortsförening att utforma resan eller aktiviteten. Tanken är att kombinera olika teman, allt från att visa upp intressanta platser i hembygden, verksamheter, hantverk, kyrkrunda, skördetid eller att passa på att göra något tillsammans med bygdens midsommarfirande?

I plattformen ”Vi vänder på steken” är tanken att hitta något som många oavsett kön, etnisk tillhörighet och religion har gemensamt. Mat och matlagning är en bra utgångspunkt för kulturell mångfald och integration då många gillar att laga och äta främmande och exotiska rätter. Den Svenska husmanskosten är lika exotisk för utrikesfödda likväl som vi tycker att deras husmanskost är exotisk. Tanken är att i denna aktivitet kommer båda parter känna sig uppskattade och stolta för sitt hemlands matkultur då det gäller att lära och lära ut. Det ska också tas fram nya rätter med inspiration från bygdens och deras matkultur med fokus på lokalproducerat. Den nya rätten kommer att tävla mot andra lag inom sitt LEADER område. Recepten kommer att samlas till en receptbok och blir en bra marknadsföring för alla deltagande föreningar.

Plattformen Leva kommer att visa de positiva sidorna med landsbygden, trygg uppväxtmiljö för hela familjen och gemenskapen som finns i t.ex. byalag. Man utvecklar också en jobbplattform som berör och visar vilka jobb/yrken som är representerade på landsbygden och hur man når dit. Tanken är också att fånga upp de entreprenörer som vill utveckla och verka i den gröna sektorn.

Att nå målgruppen

En ofta återkommande fråga är hur man når målgruppen, särskilt invandrade svenskar med utomeuropeisk bakgrund.

- Många områden har gott om engagerade holländare och tyskar, men saknar utomeuropeiska invandrare.
- Skapa goda möten med etniska föreningar etc. Flera områden har dock erfarenhet av att dessa möten inte givit något resultat.
- Nå målgruppen genom att bli bättre på att samverka med de myndigheter som arbetar med nyanlända, som kommuner, SFI-utbildare och Arbetsförmedlingen. Ofta saknar de kunskaper om landsbygden

- Den samhällsorientering som de nyanlända får innehåller inget om landsbygdens möjligheter. Leader kan gå in och påverka detta.
- Åsikterna om hur man ska arbeta skiljer sig åt. Vissa områden menar att det är viktigt med ett aktivt uppsökande för att nå invandrade svenskar, medan andra slår fast att det är viktigt att initiativet kommer underifrån. Vissa områden ser balansen mellan att aktivt stimulera och kravet på underifrånperspektivet som problematiskt.

Hur ska man mötas?

Flera intressanta synpunkter på hur goda möten ska ske framkommer:

- Se inte invandrarna som ett problem att ta hand om utan som en resurs för landsbygden.
- Det är viktigt med ett gott värdskap så att de invandrade svenskarna känner sig välkomna. Bygden måste vara med på det positiva med dessa möten.
- Svårigheterna att skapa goda möten har mycket med språk (maktspråk), bemötande, värdskap och inställningar att göra.
- Det är mottagarna av invandringen och inte invandrarna som behöver utbildning.
- Vi svenskfödda måste våga lyssna på andra lösningar från andra länder och pröva på. Vi är sällan bäst.
- Det finns en risk att vi bildar stereotyper om att integration handlar om grönsaker eller om dans. Vi måste ta tag i våra stereotyper.
- Måltiden, exempelvis bakning av bröd, är ett effektivt medel för att skapa goda möten där språket inte är så viktigt.
- Tematiska möten om mat, musik eller annan kultur där språket är underordnat, ger goda effekter.
- Flera områden har god erfarenhet av integration genom samverkan med idrotten.
- Flera projekt som arbetar med musik, ex. hip hop, och som inte haft integration som mål, har visat sig att i alla fall starkt bidra till integration.

Att lära känna landsbygden

Många aktiviteter inom Leader handlar om att låta invandrade svenskar lära känna landsbygden och naturen, liksom att skapa goda mötesplatser där invandrare och landsbygdens befolkning kan mötas. Exempel på erfarenheter är:

- Intresset för att åka på studieresor på landsbygden är mycket stort. Resan blev snabbt övertecknad.
- Det är effektivt att använda skogen och naturen för att lära sig att trivas där, hur man ska klä sig för olika väder, träna svenskan etc.

Arbete och företagande

Flera områden trycker på att det är viktigt att sätta arbete och företagande i centrum:

- Erfarenheten från studieresor om landsbygdens natur och kultur visar att de flesta deltagarna brinner för att få arbete eller starta eget. Därför är det viktigt att göra detta till ett centralt tema vid studieresor och andra typer av träffar.

- Många har erfarenhet att en stor del av de invandrade svenskarna har hög utbildning och det är inte ovanligt att en del är agronomer.
- Använd koloniområdena för att rekrytera invandrade svenskar som kan få utbildning och praktik inom de gröna näringarna.
- Många invandrare har gedigna kunskaper och det är mycket fruktbart med erfarenhetsutbyte med företagare från landsbygden.
- Det finns goda erfarenheter av utbildning hos lantbrukare som sen kan arrendera ut mark för odling och bedriva förädling i gemensamma lokaler.
- Utgå från samverkan mellan företag och föreningar, för att gemensamt locka invandrade svenskar från tätorten och migrationsverkets anläggningar.
- Lyft fram den stora utmaningen med generationsskiften både bland anställda och bland företagare på landsbygden.
- Satsningen på Sverige det nya matlandet kan ge inspiration. Det finns mängder med restauranger på landsbygden som drivs av invandrade svenskar. Se dessa som en resurs, en plats för goda möten
- Det finns exempel på att en närbutik och restaurang som drivs av en invandrare blivit en plats för möten mellan stadens mångfald och landsbygdens möjligheter.
- Oftast kan utlandsfödda mer om både svensk/utländsk lag när det gäller export/import, transporter etc.
- Se återflyttare, de som flyttar tillbaka till sitt tidigare hemland, som en resurs. De kan vara till stöd både för export av landsbygdens produkter till hemlandet, och ett stöd för att locka turister därifrån till den svenska landsbygden.

Att bli aktiva medborgare

En viktig åsikt är att det inte räcker med att man har arbete utan att man också måste ges möjlighet att vara en aktiv medborgare i övrigt.

- Det finns bygder där många invandrare har arbete men de är inte integrerade i det svenska samhället. För att lösa detta problem görs försök med svenska värdfamiljer.
- Många utlandsfödda lever kvar i sitt gamla land även om de bor i Sverige. Mera möten, inte minst mellan generationerna, behövs.

Hinder

Flera områden lyfter fram att det finns hinder som det är viktigt att hantera:

- För att lyckas är det viktigt att skapa möten mellan invandrade svenskar i städer och landsbygden, men landsbygdsprogrammet får inte användas för städer. Det finns dock exempel på stöd till projekt där landsbygden antingen marknadsför och säljer sina produkter i staden, eller att invandrare från staden besöker landsbygden för att antingen lockas att etablera sig där eller lära sig om landsbygdens natur och kultur.
- Vi kan inte blunda för människors rädsla för mötet med det okända, om konkurrensen om jobben etc. Det är en fråga vi måste ta i och hantera.
- Största hindret är säkert vi själva, som inte har sett möjligheterna och gjort prioriteringarna.
- LAG och kommunerna är hinder eftersom de inte inser möjligheterna med integration.

- Brist på idéer är ett hot. Ett område har under en förstudie besökt kommuner, arbetsförmedlingen, SFI-utbildare, studieförbund etc., men ingen hade några idéer om vad man kan göra.
- Språket är ett problem. Hur klarar man av att skriva ansökningar och administrera projekt om språkbristerna är stora?
- Det finns dåligt med informationsmaterial på andra språk. Upplandsbygd har översatt Jordbruksverkets projekthandbok till engelska på egen hand.
- Våra krångliga blanketter och regler (som upplevs krångliga om man inte är van).
- Kravet på god likviditet hos projektägare. Trögheten i ekonomiska redovisningen

Leaderområdenas svar på enkäten

Bergslagen

Området har ett projekt ett projekt som handlar om brödet som kulturbärare. I alla kulturer finns bröd i någon form, och projektet använder bröd och brödbakning som medel för att få människor att komma samman.

Verksamhetsledaren konstaterar att ”vi har ju väldigt gott om holländare och tyskar i vårt område, och de har varit väldigt engagerade i projekt framför allt inriktat mot turism. Om man däremot menar personer med lite mer annorlunda etnisk bakgrund, utomeuropeiskt eller hur man nu vill se det så har vi inga alls. Vi har ett byalag som har påbörjat ett arbete med en grupp somalier, tror jag det var, men det är inget Leader-projekt.”

Man har ingen med utomnordisk bakgrund i LAG och det är tveksamt om strategin är ett stöd för arbete med integration. Det främsta hindret anser man att är att ”de personer med annan etnisk bakgrund (dvs utöver holländare och tyskar) och som kommer till vårt område hamnar på flyktingförläggningar. Jag skulle tro att de har andra bekymmer än att engagera sig i lokal utveckling i det samhälle där flyktingförläggningen ligger.” Området har medel kvar.

Dalsland och Årjäng

Området har två projekt med inslag av integration; samarbete med utlandsfödda, eller andra generationens invandrare. En heter ”Frivilligcentral i Bengtsfors” med syfte att skapa en struktur för frivilliga där deras arbete kan komplettera och förstärka samhällets insatser. Man finns t ex som extra vuxna i skolan, man besöker gamla som bor kvar hemma och hjälper dem med praktiska saker (fixartjänst) man träffar också regelbundet asylsökande (t ex ensamma somaliska mammor) för att skapa social tillhörighet och hjälpa dem att lära känna det svenska samhället.

Det andra heter ”Idrott Skola Samhälle” med syfte att stärka ungdomarnas studieresultat genom att erbjuda fysisk träning, läxhjälp, ledarutbildningar och genom att lyfta frågor om attityder till skolan och den egna framtiden. I projektet ingår invandrarungdomar som erbjuds både integration i samhället och stöd i den egna utvecklingen.”

Leaderområdet har haft ett möte med kooperativet Veris som består av invandrarkvinnor som gemensamt säljer tjänster (städ, catering) och driver egen butik där de bl a säljer kläder och andra textilier som de själva producerat. Mötet ledde inte till något leaderprojekt, men man har sökt och beviljats projektstöd hos Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Verksamhetsledaren skriver att det ” kan vara en god idé att bjuda till samtal genom att vända sig till de organisationer som samlar dessa människor t ex invandrarorganisationer / kulturföreningar, vuxenutbildning (SFI), AF m fl. Ett annat sätt kunde vara att arbeta tematiskt - dvs bjuda in både svenskar och invandrargrupper för att diskutera utveckling inom ett specifikt tema - t ex mat eller musik - områden där mångfald berikar med kort startsträcka och där språket är underordnat.”

Ett förslag man vill lyfta fram är att det ”kanske vore bra med ett projekt kring matkultur riktat mot målgruppen restauranger (inkl pizzerior) och cateringfirmor - som har som mål att dela med sig av sina mattraditioner och stärka kompetensen på det så viktiga området företagsekonomi/offentlig upphandling kommuner etc. Alltså internt utvecklingsarbete. Gärna ett projekt som omfattar flera leaderområden. det här kan också kopplas till matlandet Sverige. Man kan arbeta med gemensamma event som konkreta (del-)mål - t ex jorden runt på landet - matfestival på landsbygd, på en eller flera platser.”

Som främsta hinder för att få bättre fart på integration och mångfald på landsbygden ser man ”människors rädsla/försiktighet för att närma sig det som uppfattas främmande. Generell arbetslöshet/konkurrens om befintliga jobb. Fördomar. Svag ekonomi i små landsbygdskommuner. Invandrades stigmatiserade position i det lilla samhället eller rena landsbygden. Språkbarriärer.”

Området har ingen person med utländsk bakgrund i LAG. I strategin lyfts inte integration fram mer än att det är ett horisontellt mål. Verksamhetsledaren konstaterar att ”det finns all anledning för oss att söka vägar att öka graden av integration - men det är ingen enkel utmaning.” Området har medel kvar.

Folkungaland

Leader Folkungaland har en strategiutvecklare med utländsk bakgrund anställd för att arbeta med integration, och lyfter på så sätt fram området på ett tydligt sätt. Man ser det som viktigt att projekt har en tydlig inriktning på sysselsättning och ser det som ett problem att de flesta integrationsprojekt drivs av svenska aktörer.

Sommaren 2011 genomförde ”Nosa på landsbygden: En upptäcktsresa för nyfikna invandrare”.¹ Före resan kartlades integrationsprojekt i området samtidigt som nätverk med etniska föreningar, vilket varit ett omfattande arbete, dels beroende på att det varit svårt att finna föreningarna, dels att det tagit tid att bygga upp ett förtroende vilket varit nödvändigt för

¹ En intressant rapport ”Nosa På Landsbygden” finns på www.folkungaland.se

att komma någon vart. I rapporten konstateras att ”skapa ett förtroende hos utrikes födda görs inte mellan kl 09.00 till 17.00 utan de flesta möten har skett på kvällstid och helger”.

Syftet med resan var att skapa intresse för landsbygden och responsen blev mycket stor. Anmälningslistan blev full på en vecka och man fick tacka nej till flera som ville vara med. Deltagarna kom från Irakiska föreningen i Linköping och både muslimer och icke muslimer deltog. Det visade sig att de flesta var högutbildade och att en var agronom.

Detta arbete har gett viktiga erfarenheter, som att det är svårt för de flesta etniska föreningar att driva egna landsbygdsprojekt med tanke på problem med språk och administration. Vidare har många av invandrare i området negativa erfarenheter av landsbygden. Man framhåller att den nya samhällsinformationskursen inte innehåller något om landsbygden, men att det här finns en möjlighet för Leader att bidra med en förändring.

En erfarenhet är att man kanske koncentrerade resan väl mycket på natur och kultur. Deltagarna var mycket intresserade av att kunna få arbete eller starta eget, och för ev. kommande resor ska man lägga tyngdpunkten mer på hur det är att leva på landsbygden samt att göra företagsbesök.

Leader Folkungaland, Leader Gränslandet och Leader Sommenbygd har beslutat att ingå i ett unikt och nyskapande samverkansprojekt med fokus på integration. Samverkansprojektet är tvåårigt och syftar till att öka kunskap och visa utrikesfödda möjliga vägar med att arbeta, bo och leva på landsbygden.

Studieförbundet Vuxenskolan har drivit ett projekt med syfte att lägga en grund till en plattform som bygger på samverkan mellan kommuner, myndigheter, ideell sektor och näringsliv för att öka landsbygdens attraktionskraft också för invandrare, samt att öka förståelsen för andra kulturer bland landsbygdsbefolkningen. Målet är att fler invandrare ska ha arbete eller egna företag på landsbygden.

Gästrikebygden

Man har inga renodlade integrationsprojekt. Verksamhetsledaren skriver att ”vi har efterlyst och påtalat vikten av integration när vi samtalat med olika projektintressenter men ännu inte fått så mkt faktiskt gehör där. I många av våra riktiga landsbygdsområden finns idag inte särskilt många nyanlända invandrargrupper - de finns i centralorterna. Därför tror jag att lantisarna inte ser dem som en naturlig resurs och samarbetspartner.”

Man har kontakt med ett integrationsprojekt som länsstyrelsen driver där man har ett tillväxtperspektiv på invandring och denna samverkan kan leda till något. En del invandrargrupper har hört av sig, men då enbart med projekt i centralorter som inte finns med i området.

Däremot har området givit ett småstöd inom ramen för bygdeutveckling till ett nytt kolonilottsområde i Ockelbo där en nystartad förening iordningsställer och arrenderar ut

odlingslotter där både studenter, invandrargrupper och "svenssons" deltar. Där finns idéer om att gå vidare men än så länge inget mer konkret.”

Verksamhetsledare konstaterar att ” jag ser möjligheter att arbeta med integration i vårt område - kanske först och främst med ingången kopplad till småskalig matproduktion/förädling men också kopplat till ungdomars engagemang och livskvalitet främst genom kultur och idrottssatsningar. Ett sätt att få fram denna typ av projekt är att aktivt och styrande gå ut och efterlysa ett sådant... men där finns ju risken att det blir på 'beställning av LAG' snarare än att det bottnar i lokal förankring och engagemang.”

Det finns en del pengar kvar som gärna skulle användas för integrationsprojekt. Man har ingen i LAG som har utländsk bakgrund.

Halland

Verksamhetsledaren konstaterar att Hylte kommun i två år i rad har blivit årets integrationskommun, men inom befolkningen finns det delade uppfattningar om hur integrerat det egentligen är. Fotbollsklubben i Hyltebruk började med en spännande ansats i ett delprojekt som heter "alla ska känna sig hemma i vår förening", men tyvärr saknades det tillräckligt intresse och know-how för att få fram ett bra resultat av förstudien som gick att arbeta vidare med.

Hylte kommun har fått en förstudie beviljad som heter "Hyltes internationella vänner" som handlar om den sociala integrationen. Många invandrare i Hylte har jobb, men är trots detta inte socialt integrerade i det svenska samhället, det är fortfarande väldigt mycket "vi och dom" där. Därför har Hylte kommun reagerat på det och satsar på en förstudie där idén är grovt att skapa värdfamiljer för invandrade familjer så att de får en ingång i samhället.

Området har projekt som inte haft integration som mål från början, men ändå verkar för en integration. "4 Hip hop - elements" med SV som projektägare har dragit till sig många ungdomar med invandrabakgrund. Det handlar om de fyra elementen i Hiphop som ungdomar har workshops i och sedan även får ta över ägandeskapet av så att de bär kunskapen vidare till sina peers. Ett nytt projekt är "naturlekplats Unnaryd" där en tysk och dansk tjej står som drivande bakom, men de är med i ett nätverk runt Bolmen som söker.

Vidare skriver verksamhetsledaren att ”Unnaryd är en by med ökande befolkning om även väldigt lite, och de har framförallt Holländare, Tyskar, Danskar och andra europeiska länders invandrare. Dessa invandrare vill Leader Halland gärna ta tag i på ett bättre sätt och även återinvandrade svenskar (som jag själv) och deras partners måste kunna bemötas på ett annat sätt än hur det görs idag. Det handlar om värdskap och bemötande. Jag tror därför att vi har invandrare med i många av våra projekt utan att ha undersökt det. Det handlar om att skapa mötesplatser i våra projekt och dit kommer människor som vill mötas.”

Exempel på goda möten finns främst i Unnaryd där ungdomar med utländsk bakgrund är drivande. Man har ingen invandrad svensk i LAG men har beslutat sig för att arbeta för att få det.

LAG har diskuterat frågan om integration mycket och man funderar på att skapa ett paraplyprojekt kring ”integration och mötesplatser, med inspiration från det lyckade LAG-ägda projekt för ungdomar som man driver. Utgångspunkten är att det är viktigt att se ”inflyttarna” som en resurs. Viktiga aktiviteter är bl.a. att skapa förutsättningar för bättre möten, arbeta med värdskap och interkulturell kommunikation, arbeta med odling och kolonilotter med mål att kunna överta jordbruk samt att se tillbakaflyttare som en resurs. Viktigt att göra är ex. att skicka valberedningen på utbildning om mångfald, att utse observatörer som arbetar med integration, ha mångfald som tema på en strategidag, arbeta med omvärldsanalys med målsättning att dra igång projekt, kanske ett paraplyprojekt som ägs av LAG. Målen kan vara att skapa ett välkomstprojekt för att få bättre bemötande och ökad integration. Det är också viktigt att få ökad mångfald i LAG. Området har mycket begränsade medel kvar.

LAG har diskuterat ingående kring vilka hinder som finns. Verksamhetsledaren konstaterar att ”vi tror att det har mycket med språk (maktsspråk), bemötande, värdskap och inställningar att göra. Vi tror att det är mottagarna av invandringen och inte invandrarna som behöver utbildning. Vi tror även att det behövs någon som specifikt informerar invandrargrupper om att medlen finns, för i allmänhet är det en ganska homogen grupp som ansöker om medel hos oss. Det beror ju faktiskt också på regelverket att de som ansöker är runt 45-65, välutbildade och faktiskt ganska välvärdande! (Ej statistiskt bevisat, endast en känsla).”

Vidare skriver verksamhetsledaren att ”jag rekommenderar inte någon från exempelvis ett byalag att ansöka som inte har god erfarenhet av att arbeta med ekonomi och projektledning, då rekommenderar jag att de tar hjälp från extern projektledare. Jag tror att vi ska nå invandrargrupper genom att de får plats i de organisationer som redan finns på landsbygden, som man klarat av i Unnaryd. Unnaryd är en integrationsby som man borde undersöka närmre; vad är det som gör att man integrerar sig där? I alla ursprungliga föreningar finns där invandrare med. Dessutom gäller det att rikta in sig på de invandrare som finns här. Vi har väldigt många europeiska invandrare, rent procentuellt. Kanske är det därför de är integrerade i Unnaryd, de är europeiska, välutbildade och känner väl igen föreningsstrukturer hemifrån.”

Strategin ser man som ett stöd men ser det horisontella målet som trubbigt även om det ska förekomma i alla projekt. För en kommande strategi diskuterar man om att sätta upp mer tydliga mål. Verksamhetsledaren föreslår att man ”måste börja att utbilda LAG för att komma vidare. Om vi ska ha ett integrationsprojekt hos oss i Halland kommer det att spendera en del tid på LAG, tänker jag i alla fall. Jag tycker det är väldigt viktigt att fundera på om vi sprider stereotyper när immigrationsprojekt huvudsakligen handlar om grönsaker eller dans. Jag tror inte att det är så enkelt. Hela problematiken med stereotypspridning tycker jag hanteras helt för lite i dessa sammanhang. Här vill jag tipsa om att titta på critical whiteness som jag hade

en hel del att göra med när jag arbetade och levde i Berlin. Jag tror att integration handlar så mycket om maktstrukturer i vårt samhälle så jag tror vi måste tänka strategiskt och ta med helheten i dessa frågor, kanske börja med att utbilda människor vid makten om critical whiteness, maktstrukturer, stereotypspridning och interkulturell kommunikation. Det är dessa teman som jag skulle vilja att LAG blir utbildade också.”

Kustlinjen

Området svarar att man haft svårt att hitta ingångsvinklar på integrationsfrågan i landsbygdsprogrammet, men har efter lite ansträngningar lyckats få med 14 nyfikna invandrarkillar till hur de ser på landsbygdsutveckling. Förhoppningen är att det ska leda till något.

Lundaland

Har inga integrationsprojekt och saknar ledamöter i Lag som är invandrade svenskar. Det finns medel kvar för integrationsprojekt.

Mare Borale

Har inget integrationsprojekt även om det i vissa projekt finns deltagare med utländsk bakgrund. I LAG finns en person med finskt ursprung.

Mellansjölundet

Man har finansierat små förstudier som dock knappast satt avtryck. Det är väldigt få personer med utländsk bakgrund på landsbygden och det är svårt att få till goda möten. Det finns en representant i LAG med utomnordisk bakgrund, precis som stadgan kräver. Strategin ger inget stöd utan ”strategin anger övergripande prioriteringar och mål och är inte konkret vad gäller detta. Ska inte heller vara det, för då missas underifrånperspektivet.”. Det finns medel kvar i Axel 3-pengar.

Mittland

Ett nystartat projekt heter Landsbygdslots och drivs av Stödebygdens Företag och Föreningar i Samverkan. Projektet vill konkret visa på möjligheterna för utlandsfödda att bosätta sig på landsbygden och där skapa sig sin framtid som anställd eller entreprenör och för sig och sin familj få en bättre boendemiljö än de stadsdelar i centralorten där de flesta utlandsfödda hamnar. Projektet riktar sig till de som redan finns i kommunens centralort, till de som finns på migrationsverkets anläggning i Stöde och erhåller uppehållstillstånd samt personer i Europa som vill flytta till och etablera sig på Sveriges landsbygd från t.ex. Tyskland och Holland. Initiativet kommer från lokalt föreningsliv och näringsliv och har till sig knutit kommunen, arbetsförmedling etc.

Området har ingen invandrad svensk i LAG. För att skapa goda möten vill man inspirera, samla upp, kanalisera många bygders behov av inflyttning, speciellt av barnfamiljer och personer med entreprenörstraditioner. Det är inte att öppna upp landsbygden för ”att tycka synd om” utan att se hur dessa nya grupper kan vitalisera bygderna och dess fortsatta utveckling.

Mittland konstaterar att ”ett stort hinder vi vill eliminera är att nyanlända till våra kommuner regelmässigt erbjuds bostäder i områden som redan är segregerade med få få svenskar. I nästa skede är det ingen som aktivt arbetar för att konkret visa upp för våra invånare födda i andra länder hur det ser ut utanför centrum, hur man kan pendla till arbete eller SFI, hur mycket ett hus kostar att hyra eller köpa på landet, vilka möjligheter det finns att starta egen verksamhet som entreprenör (många företag på landet har generationsskiftesproblem), möjligheter att kombinera boende med hobby odlingar etc. Många kanske inte ens har egen bil och kan ta sig ut på landet och se hur andra delar av kommunen ser ut. Landsbygdslots ska genom informationsinsatser, bussresor, studiebesök, ”mäklarverksamhet” etc. knyta kontakter mellan företag, hyresvärdar etc och medborgare födda i andra länder.

Man skriver att ”strategin har visat på ambitionerna och har utgjort ett stöd i diskussionerna då projektide och projektplan har formulerats. Ev har LAG också haft litet dåligt samvete för att inte mer konkret åstadkommit tidigare.” Det finns nog medel kvar för intressanta projekt.

Norra mälarstranden

Ett framgångsrikt projekt heter ”Grön Mångfald på Norra Mälarstranden”. Projektet drivs av bonden Ulf Andersson vid Kärrbor Prästgård tillsammans med företaget Samteam i Västerås. Målgruppen är invandrarkvinnor från Västerås. Flera av dem har tidigare inte varit utanför sitt bostadsområde och har ingen tidigare erfarenhet av landsbygd. Tanken är att stimulera deltagarna att lära sig odling mer än på kolonilotten. Andersson har också anställt en person med bakgrund från Marocko på gården.

Det finns inga invandrade svenskar i LAG. Verksamhetsledaren ser bristande kunskaper hos stora grupper invandrare om vad landsbygden har att erbjuda, som det främsta hindret för att få fart på arbetet med integration och mångfald. Ett förslag är att underlätta för personer med utländsk bakgrund att själva driva projekt. Området har medel kvar, men inga som är öronmärkta för integration.

Närheten

Området har inga projekt med har varit med på bra möten, ett på Amerikahuset där en tjej från Bagdad föreläste och en träff i egen regi där representanter från Blatteverkstaden var med. Man har ingen med utländsk bakgrund med i LAG. Man konstaterar att ”det bor väldigt få utlandsfödda på landsbygden i Värmland. Därtill är de spridda, så det är lite svårt driva projekt. De flesta vill bo i stan, men den ingår inte i vårt Leader-område.”

Det främsta hindret för integration är att det saknas arbetstillfällen. Strategin är inget stöd eftersom ”åtgärderna inom Leader bryr sig ju inte om vem det är som gör något, bara det görs.” Man har inga speciella medel för integration och har för tillfället inga planer på att själva starta sådana projekt.

PH, Hässleholm

Det finns inga projekt eller goda möten med invandrade svenskar att lyfta fram. I LAG finns såväl nordiska som ickenordiska personer. Man har inga förslag till hur man ska stimulera integration utan ser det som svårt. Det främsta hinder är svårigheten att nå våra nya blivande medborgare. I strategin för man fram ”betydelsen av att ta till vara den kompetens som våra invandrare kan bidra med från andra kulturer, var och en besitter unik kompetens och erfarenhet. Genom att arbeta med integration kan vi nå ett bättre resursutnyttjande och det är en framgångsfaktor i vårt arbete.” Det finns medel kvar för projekt kring integration.

Polaris

Området har inga projekt och ingen utomnordisk representant i LAG. Det främsta hindret för att få fart på integration på landsbygden är LAG och kommunerna. Strategin ger knappast något stöd för arbete med integration. Verksamhetsledaren skriver att ”vi verkar i ett område med väldigt liten arbetslöshet och med små andelar med nysvenskar och det har inte varit prioriterat av LAG eller vår strategi.” Det finns medel att söka men inget som är specialdestinerat för integration.

Ranrike

Ranrike har inga projekt med inriktning mot integration och ingen utomnordisk representant i LAG. Det bor väldigt få personer med utländsk bakgrund i området. För att stimulera till aktiviteter har man samverkat med Hushållningssällskapet i Väst som har goda erfarenheter av arbete med integration. Verksamhetsledaren skriver att ”deras metod skulle vi vilja arbeta vidare med. Att möta dem på deras hemmaplan, att arbeta mycket med de gröna näringarna genom erfarenhetsutbyte, praktisera på landsbygden, att se deras kompetens - helt enkelt att Internationalisera Landsbygden - och det är väsentligt.”

Det främsta hindret är tid och kompetens och ekonomi, samt att nå samverkan med de offentliga organisationer som har ett direkt ansvar som Arbetsförmedlingen. I strategin finns flera åtgärder i strategin där utrikesfödda är en resurs för att nå målen. Man har i stort sett inga medel kvar.

Sjuhärad

Man har inget projekt men har haft tankar på en förstudie. Ett par checkar till blivande entreprenörer med utländsk bakgrund har beviljats. Verksamhetsledaren skriver att ”det största hindret är säkert vi själva, som inte har sett möjligheterna och gjort prioriteringarna.” Vidare slår hon fast att ”strategin kan alltid belysas ur olika perspektiv, tex ungdom eller integration. Kanske skulle det gjorts redan i startfasen. Tex analyserat möjligheterna inom strategin utifrån de horisontella målen. Något att ta med till nästa programperiod.” Man har inga medel kvar.

Sommenbygd

Om rådet har inte haft något projekt kring mångfald och man känner inte till om någon med utländsk bakgrund har varit involverad i något projekt. Det finns ingen representant i LAG för dessa grupper. Man har dock under ett års tid haft en medhjälpare på kansliet som kommer från ett utomeuropeiskt land.

Verksamhetsledaren skriver att man just har ”beslutat (men inte påbörjat) ett samarbetsprojekt tillsammans med Leader Gränslandet och Leader Folkungaland som heter Ny på Landet. Projektledaren kommer från ett utomeuropeiskt land och projektet handlar om att ge den grundläggande och praktiska informationen om landsbygden som saknas inom etniska grupper. Projektet har tre olika plattformar: Jobb, Bo och Leva. Jobbplattformen berör och visar vilka jobb/yrken som är representerade på landsbygden och hur man når dit. Tanken är också att fånga upp de entreprenörer som vill utveckla och verka i den gröna sektorn. Boplattformen kommer att ge svar på grundläggande delar i hur man går tillväga för att skaffa ett boende på landsbygden och visa olika boendeformer, prisskillnader gentemot tätort och förklara olika termer och begrepp. Plattformen Leva kommer att visa de positiva sidorna med landsbygden, trygg uppväxtmiljö för hela familjen och gemenskapen som finns i t.ex. byalag.”

Spira Fyrkanten

Ett pågående projekt är förstudien ”landsbygdsföretag i mångfald” som arbetar med utrikesföddas möjligheter till landsbygdsföretagande. Inriktningen är att utveckla entreprenörskap och företagande med utgångspunkt i jorden, skogen och älvarna. Projektägare är en ekonomisk förening i Älvsbyn.

Man har ingen invandrad svensk som representant i LAG. Verksamhetsledaren skriver att ”integration är inget utpekade insatsområde i vår strategi. Utmaningen är möjligen att nå ut med Leaders möjligheter till de grupper/organisationer/instanser som finns nära utrikesfödda - för att därigenom stimulera till initiativ av och för målgruppen.” Man har medel kvar för mångfaldsprojekt.

Storsjöbygden

Området har inga mångfaldsprojekt. Man har en i LAG som är från Finland. Det finns få med utländsk bakgrund i området, men det behövs fler. Inför nästa programperiod vill man fundera mer över hur strategin kan stimulera integration. Det är viktigt att sprida goda exempel.

Söderslätt

Området driver ett projekt där man arbetar med invandrare och långtidsarbetslösa svenskar i ett transnationellt projekt med LAG Söderslätt och LAG Dobojs-Maglaj i BiH. Målsättningen med projektet är att öka och stärka deltagarnas möjlighet till företagande i Sverige och i sitt gamla hemland. Projektet ska också lösa lokala problem genom utbildning, praktik och erfarenhetsutbyte samt att lära ut enkla och kostnadseffektiva arbetsmetoder inom miljö/vatten/naturturism.

Man har inga ”representanter med nysvensk bakgrund” i LAG. Man tycker att det behövs fler mötesplatser mellan svenskar och utlandsfödda svenskar. ”Våga visa mer av sig själv och vilka vi svenskar är. De utlandsfödda lär sig snabbare än vi. Vi svenskfödda måste våga lyssna på andra lösningar från andra länder och pröva på. Vi är sällan bäst.” Ett hinder är att

det är ”svårt att hitta varandra. Vi har inte samma mötesplatser. Många utlandsfödda lever kvar i ’sitt’ gamla land även om de bor i Sverige. Mera möten mellan generationer.”

I strategin finns s utrymme för integrationsprojekt inom gröna näringar, miljö, råvaruförädling, företagande . ”Oftast kan utlandsfödda mer om både svensk/utländsk lag när det gäller export/import, transporter etc.” Leader ger många möjligheter att driva projekt med synergieffekter och mycket mer kan göras.

Södertälje Landsbygd

Området har ett projekt som heter SUS, där SIDA bidragit med offentlig medfinansiering och en lokal ideell förening driver projektet för att koppla ihop engagemang för u-länder (i huvudsak i Järna) med utlandsfödda som finns i Södertälje kommun (i huvudsak i Södertäljes förorter). Man skriver att ”Ade Abbe (född i Syrien), som driver Abbes i Mölnbo, har betytt mycket för Mölnbo. Det är en kombinerad näröppet och restaurang och Abbe engagerar sig för byn allt han orkar med familj.”

Man har ingen utlandsfödd i lag vilket beror på att de flesta utlandsfödda i Södertälje kommun bor inte på landsbygden utan i staden. ”Abbe har tillfrågats, men har inte tid. Det finns en annan grupp utlandsfödda och andra generationen invandrare i Järna – i huvudsak med anknytning till antroposoferna. De är antingen redan väl etablerade – eller så är de studenter som blivit kvar. Det nätverket är representerat och några är drivna på projekt.”

Potentialen för att komma igång med verksamhet kring integration är att boende i Ronna och Hovsjö skall våga satsa på att komma ut på landsbygden. Men det är svårt att definiera det som ett Leaderprojekt. Det är snarare ett ”Stad-och-land-i samverkan-projekt”. Ett förslag är att man ”skulle skapa en särskild axel för det i nästa landsbygdsprogram och lägga ihop finansiering från Landsbygdsprogrammet och satsningar för att övervinna problem i miljonprogramsområdena i ett. Det man egentligen skulle göra faller lätt mellan stolarna.”

Strategins motto är ”Stad och Land i samverkan”. Det öppnar en del möjligheter. En idé man har är att ”en gård som lägger om till ekologiskt har för det mesta övervunnit de fördomar som kan vara hinder för integration. Det kan vara på plats att ge ett erkännande till att lärande på ett lantbruk kan ha ett värde som innebär att det inte bör betraktas eller beskattas som arbete. Ett praktikantskap kunde vara bra. En annan fråga är generationsskiftet på många gårdar där barnen inte vill ta över och gårdarna därför förvandlas till landställen.” Det finns medel kvar att söka.

Södra Fjällen

I ett projekt har man en del som heter ”Club International” som är lyckat. För att stimulera till fler aktiviteter måste det ”finnas platser/arenor och liknande för att det skall bli verkstad, människor måste träffas.” Det största hindret är att sådana arenor saknas. Människor måste mötas för att det ska bli aktivitet. Det finns medel kvar för projekt.

Terra Mare

Området har just avslutat en ”förstudie med syfte att undersöka bland våra sju kommuner vilken roll Leader skulle kunna fylla vad gäller integration. Projektledaren har varit ute och träffat flyktingsamordnare, arbetsförmedling, studieförbund, kyrkan, SFI, föreningar etc. för att dels titta på nuläge (hur ser situationen ut idag vad gäller andel personer med utländsk bakgrund, hur arbetar man idag med integration) men också för att försöka kartlägga vilka behov som skulle kunna finnas och om Leader skulle kunna bidra med något.” Projektet har ”dessvärre inte gett något tydligt svar hur LAG ska kunna arbeta vidare med frågan. Ingen av aktörerna projektet har kontaktat har haft några konkreta idéer kring hur de skulle kunna jobba mer med frågan. Styrelsen och LAG ska nu ta ställning till om och hur vi ev. ska gå vidare.”

Ett hinder för arbetet med integration är att det bor relativt få personer med utländsk bakgrund i området, delvis beroende på att närheten till Göteborg gör det dyrt och svårt att hitta boende. Man har ”istället försökt hitta samverkan mellan våra tätorter (undantagna från Leaderområdet) och landsbygden. Ett sådant projekt har varit uppe i LAG men fick avslag (efter votering) eftersom några ledamöter ansåg att det var för mycket pengar i relation till förväntade effekter och att detta urvalskriteriet inte får väljas bort - även om integrationskriteriet är prioriterat. Det kan vara svårt att kunna kombinera dessa kriterier på ett optimalt sätt. Detta projekt kommer dock att gå upp igen på kommande beslutsmöte - med vissa justeringar.”

Områdets vice ordförande kommer från Egypten. Vad gäller strategin konstaterar verksamhetsledaren att ”vi har integration som en horisontell strategi, vilket innebär att när vi har projektsamtal med projekt som ska gå upp i LAG, så diskuterar vi med dem hur de ser på möjligheterna att projektet bidrar till integration på ngt sätt ex. om det bor några på personer med utländsk bakgrund i området där projektet verkar och om dessa kan involveras i projektet. Dessvärre blir ofta svaret att det inte finns några personer med utländsk bakgrund i området att involvera.” Det finns medel kvar i alla axlar.

Timrå

Området driver ett paraplyprojekt om integration och har två projekt inom integration. Ett heter ”Skeppshamn all culture festival” och ett ”Människors möte och världen i Söråker”. Det senare drivs av Folket hus som har en omfattande barn- och ungdomsverksamhet, dit många nysvenska familjer och ungdomsgrupper från närliggande tätorter söker sig. Projektet går ut på att skapa förutsättningar för unga att bryta mönster, att lära känna nya och ta till sig av varandras erfarenheter. Man lägger stor vikt vid metodiskt värderingsarbete och använder självförvaltning och entreprenörskap som metod. Middagar, film och foto är exempel på aktiviteter.

Området har ingen representant i LAG med utomnordisk bakgrund. Strategin ger inspiration till projekt om integration, men det är svårt att inspireras när invandrade svenskar sällan finns på landsbygden. En väg till framgång är att påverka kommunerna till en större samverkan med Leader. Området har mer pengar som man vill använda för integration.

Trekom

Ett nytt projekt "Global Helpline" drivs av en ung kvinna från Bangladesh och Lag ser det som viktigt att behålla och ta tillvara den kompetens som finns bland våra nysvenskar. Syftet med projektet är att "utveckla landsbygden genom kommunikation och information mellan asylsökande och flyktingar och svenskar. Förbättra integration genom information på ett holistiskt sätt. Skapa utvecklingsmöjligheter genom information och kommunikation. Skapa mötesplatser där alla kan mötas och utbyta erfarenheter samt skapa nya idéer för landsbygdsutveckling. Öka befolkningen, då de nya svenskarna känner sig välkomna och behövda. Långsiktigt är syftet också att implementera nya värderingar som stämmer mer överens med det svenska samhället. Genom träffar och aktiviteter mellan de två.

Upplandsbygd

Området har två tydliga integrationsprojekt. Ett heter Växtnära kompetens och syftet är att ge människor möjlighet att bryta en längre arbetslöshet och få kraft att tro på sig själva och finna en mening genom att vara delaktiga i en process. Projektet tillvaratar odlingskunskap från exempelvis Irak, Indien, Östafrika och Centraleuropa. Man tänker också skapa kanaler för att få ut lokalproducerade produkter på marknaden med hjälp av de etniska nätverk man arbetar med.

Det andra projektet, "våga gå till skogs" syftar till att nyanlända ungdomar erbjuds konkreta erfarenheter att lära känna sin nya hembygd. Tanken är att de ska tillgodogöra sig språk genom att vistas i hembygdens skilda miljöer, att klä sig efter väder och möta skiftande årstider i ett rikt landskap. Ungdomarna ska få leka med djuren på en gård, samt upptäcka naturen.

Två större projekt drivs av invandrade svenskar som är utomnordiska men europeer. En rysk kvinna har fått en affärsutvecklingscheck och i ett annat projekt är en med utomeuropeisk bakgrund delansvarig. Man gav också ett anslag till ett projekt där förortens och landsbygdens unga skulle mötas, men på grund av oklarheter med sökande förening blev projektet inte genomfört.

Stadgarna kräver att det ska finnas två utomnordiska representanter i LAG. Det har funnits minst en under hela perioden och finns två i LAG. Flera projektidéer är på gång. Strategin är mycket tydlig vad gäller integration och mångfald. Verksamhetsledaren konstaterar att strategin "tar upp och belyser integration av personer med utländsk härkomst som en stor potential på landsbygden!".

Områdets givna förslag till att stimulera till fler aktiviteter är att "ta fram information på fler språk! Vi på Upplandsbygd har översatt Jordbruksverkets Projekthandbok till engelska som ett första steg. Informationen måste även innefatta marknadsföringsmaterial, med goda exempel på integrationsprojekt, på kanske engelska, arabiska, finska, serbokroatiska, spanska och franska till exempel. Det borde göras nationellt, för att effektivisera. Men det ska vara snyggt och lättillgängligt!"

Det finns många hinder och utmaningar, men det viktigaste är ”våra krångliga blanketter och regler (som upplevs krångliga om man inte är van). Kravet på god likviditet hos projektägare. Trögheten i ekonomiska redovisningen. Det vill säga - exakt samma hinder som för alla andra mål inom Leader.” Det finns medel kvar att söka.

Värmlands Bergslag

Man har ” inget projekt som konkret har arbetat med integration, men vi har spår av det i minst ett projekt, där det är invandrare som driver en ’fair som vill utvecklas och få fler invandrare och ungdomar att engagera sig.’” Länsstyrelsen i Värmland har ordnat en temadag om integration för alla LAG som var mycket inspirerande, men ingen medlem i detta LAG kunde delta.

Det finns ingen med utländsk bakgrund med i LAG. Ett hinder för att få fart på arbetet med integration är att det finns så få invandrare i området, förutom holländare och tyskar som är etablerade entreprenörer. LAG ska ha en dag för att arbeta igenom strategin och förhoppningsvis kommer det bra idéer om integration då. Det finns medel kvar för projekt.

Västra Mälardalen

Området har ett projekt där man varit med och finansierat en spontanidrottsanläggning i ett invandrartätt område i Köping där det bor många olika etniska grupper. Idrottsanläggningen föll mycket väl ut, och har skapat en plats för integration mellan de olika grupper som bor i området, samt även mellan olika åldrar. Man har medel kvar för integrationsprojekt.

Västra Skaraborg

Området har två stora integrationsprojekt som är aktiva, samt flera delprojekt som är beviljade under ett eget paraplyprojekt för integration som omfattar ”de som lever i utanförskap t.ex. invandrare eller människor med funktionsnedsättning.” Delprojekten kan söka upp till 30 000 kr. och goda exempel som riktar sig till invandrade svenskar är familjeläger på Öland där nysvenskar och barnfamiljer från Vara mötts under två somrar, internationell vårfest i Essunga med mat och musik från världens alla hörn, att använda dans som en metod för mångfaldens möten samt förstudie om grön integration.

Ett förslag till stimulera till fler aktiviteter kring integration på landsbygden är att kontakta integrationsenheten i varje kommun, arbetsförmedlingen, skola m.fl. samt att satsa på event, utbildningsdagar, ambassadörer och kampanjinsatser i etniska föreningar.

Ledare för paraplyprojektet konstaterar att ”många vet inte alltid vad som inkluderar inom integration flyktingar/nysvenskar. Det finns en bredare grupp som man kan nå ut till. Inte bara etniska grupper utan studieförbund, föreningar, kooperativ, företag, små nätverk, mötesplatser m.m.” Det är viktigt att utveckla nätverk där alla kan mötas.